

Otto Hermann PESCH t̄ sau lūn án v̄ Th̄n h̄c Công Chính Hóa c̄a Lu-te và Tô-ma A-qui-nô năm 1965, đã không nḡng xūt b̄n nh̄ng kh̄o c̄u khoa h̄c sâu s̄c v̄ Lu-te và Tô-ma A-qui-nô, và v̄ nh̄ng v̄n đ̄ "Th̄n h̄c đang đ̄ c th̄o lūn"...

Trong ph̄n ph̄ tr̄ng cūn THOMAS D'AQUIN, grandeur et limites de la théologie médiévale, do J.Hoffmann đ̄ch t̄ nguyên b̄n tīng Đ̄c, trong b̄ Cogitatio fidei c̄a NXB Les Éd.du Cerf, Paris, năm 1994, Otto Hermann PESCH đã đ̄a ra m̄t đ̄ ngh̄ giúp h̄c h̄i t̄ t̄ng c̄a Thánh Tô-ma.

□

□□□□□□□□□□□□□□ **Thánh Tôma Aquinô**

I. Đ̄ b̄ t̄ đ̄ u đ̄ c các nguyên b̄n

Các s̄ gia có m̄t qui lūt kh̄t khe (cūng t̄n) nh̄ sau : đ̄ c 25 b̄n v̄n nguyên b̄n c̄a chính tác gī thì quan tr̄ng h̄n là ch̄ đ̄ c m̄t bài nghiên c̄u v̄ các b̄n v̄n nguyên b̄n. Tôi coi qui lūt đó là m̄t sai l̄m, vì nh̄ th̄ đ̄ làm m̄t đi ngay t̄ kh̄i đ̄ u m̄i h̄ng thú tìm v̄ các nguyên b̄n, đ̄ c bīt khi nói v̄ Thánh Tô-ma. Tr̄ c khi ta b̄ t̄ đ̄ u th̄ c s̄ hī u đ̄ c các ngūn m̄ch, trong m̄i tr̄ng h̄p c̄n m̄t s̄ chūn b̄ v̄ ngôn t̄, tīu s̄, cũng nh̄ l̄ ch s̄ đ̄n tīn c̄a các lūng t̄ t̄ng, c̄a trīt lý và th̄n h̄c.

Không c̄n ph̄i dày công chūn b̄ - nói rõ ra là : Không c̄n dành nhīu năm tháng cho vīc chūn b̄ ; n̄u không, ta s̄ c̄m th̄y chán thay vì h̄ng thú và ham thích.

Ch̄ c̄n đ̄ c PIEPER trong cūn "Tô-ma A-qui-nô, thân th̄ và s̄ nghīp" (Thomas von Aquin, Leben und Werk), và CHENU trong cūn "H̄ng đ̄n nghiên c̄u Thánh Tô-ma A-qui-nô" (Introduction à l'étude de Saint Thomas d'Aquin), và tùy s̄ thích, hãy tìm đ̄ c m̄t tác ph̄m nào đó v̄ l̄ ch s̄ Giáo h̄i và v̄n hóa (xc.ch̄ng 3, O. H.PESCH, THOMAS D'AQUIN, do J.Hoffmann đ̄ch t̄ tīng Đ̄c, trong b̄ Cogitatio fidei c̄a Les Éd.du Cerf, Paris, năm 1994) nh̄ th̄ cũng t̄ m̄ đ̄. Ngay cūn tīu s̄ do WEISHEIDL vīt "Tô-ma A-qui-nô, cūc đ̄i, t̄ t̄ng, tác ph̄m" (Thomas d'Aquin, sa vie, sa pensée, ses oeuvres. Paris NXB Le Cerf 1993) ch̄ c h̄n cũng quá chuyên môn đ̄i v̄i nh̄ng ai m̄i b̄ t̄ đ̄ ú; bù l̄i, đ̄ c gī nói tīng Pháp s̄ tìm th̄y ȳ cūi sách này (O.H.PESCH, THOMAS D'AQUIN, do J.Hoffmann đ̄ch t̄ tīng Đ̄c, trong b̄ Cogitatio fidei c̄a Les Éd.du Cerf, Paris, năm 1994) m̄t "tīu m̄c l̄c v̄ các tác ph̄m chính hīu", có kèm theo m̄t ph̄n chú thích v̄n ḡn, cho ta m̄t cái nhìn chính xác v̄ s̄ phong phú c̄a các v̄n ph̄m do Tô-ma đ̄ l̄i, nh̄ chúng tôi s̄ ḡi lên trong ph̄n trình bày đ̄i đây.

C̄ khi đã hoàn thành công tác chūn b̄ nh̄ th̄, cũng không ph̄i là sai ph̄m gì n̄u nh̄ ta còn tìm hīu đ̄ có đ̄ c m̄t kīn th̄ c s̄ kh̄i v̄ m̄t lūn đ̄ nào đó c̄a Thánh Tô-ma, b̄ng

cách đ c thêm nh ng tác ph m "ph tr i" - ch ng h n nh đ c chính quy n này, m t quy n sách đ c vi t v i m c đích y.

Tóm l i, ti p xúc tr c ti p v i ngu n có nhanh hay không, m t ph n cũng tùy t ng ng i. Nh ng ph i ý th c v m i nguy này : càng trì hoãn vi c đ c chính ngu n, mà c m i mê v i các sách khác, thì l i càng ph i có cái nhìn phê phán đ kh i ch tìm g p l i n i ngu n nh ng gì mà các nhà chú gi i đã trình bày, và đ có kh năng nh n đ nh đ c nh ng l i c t nghĩa làm sai ý chính b n. M c đích c a nh ng sách đó là đ n t i ngu n, cho nên bây gi ta ph i nói v ngu n, t c là nói v các B n văn.

Thi t t ng nên đ c l t qua bài vi t c a F.Van Steenber-ghen, "Đ c và nghiên c u Thánh Tô-ma, Suy t và Ch d n (La lecture et l'étude de Saint Thomas, Réflexions et conseils" - Revue Philosophique de Louvain, th.8.1955, tr.301-320). Bài vi t này nh m t i vi c nghiên c u tri t h c c a Tô-ma, nh ng nh ng đ i u vi t ra cũng có giá tr đ i v i n n th n h c c a ngài, và nh ng l i ch d n c a tác gi , là k t qu c a m t quá trình gi ng hu n đ y kinh nghi m. B tíc ho c đ a ra nh ng ch d n m i v th m c thay th cho nh ng ch d n cũ, thì cũng ch ng khó là bao, nh ta s th y trong th m c c a sách này ch ng h n 3 .

Ti p đó m i ng i s theo m t n o đ ng khác nhau. N u ta theo l i khuyên c a Thánh Tô-ma, đ c trích đ n 515 c a sách này, là đ ng b t đ u t ch khó nh t, n u không ta s c m th y e ng i đ c ngay B T ng Lu n Th n H c.

Nh ng ai thích tri t h c thì nên b t đ u đ c cu n "V h u th và y u tính (De ente et essentia), còn ai thích th n h c thì nên b t đ u b ng cu n "Th n h c gi n y u (Compendium theologiae). Nh ng đ ng ai đ cho n i e ng i đó đeo bám mình quá lâu : vì cu i cùng nó s đ a t i ch có nh ng ý nghĩ sai l c v tác gi Tô-ma, kéo theo nh ng th t v ng.

V y ph i làm quen v i các B T ng Lu n s m h n : các nhà tri t h c thì nên đ c "Phi bác ch dân (Summa Contra Gentiles) vì các quy n I và II r t quan tr ng v ph ng di n tri t h c đã đ c d ch sang ti ng Pháp...; còn các nhà th n h c nên đ c b "T ng Lu n Th n H c (Summa Theologiae). M t nh n xét quan tr ng là : nh chúng tôi đã trình bày ở ch ng V, nh ng sách chú gi i v Aristote là nh ng công trình nghiên c u thu n túy, m c đ u chúng đ c vi t vì lý do m c v ; và cu n "Nh ng v n đ tranh lu n (Quaestiones disputatae) đ c Tô-ma n i k t v i nh ng tác ph m có t m c h n, và gi vai trò chu n b có tính khoa h c. "Nh ng v n đ tranh lu n" dù sao cũng đã đóng vai trò y đ i v i B T ng Lu n, k t gi a th p niên 60 c a th k XIII.

K t qu là : chúng ta s th y l p tr ng c a Tô-ma v m t v n đ đ c thù đ c trình bày trong cu n "Nh ng v n đ tranh lu n" m t cách rõ ràng và sâu r ng h n là trong B T ng Lu n; nh ng đ i v i ng i b t đ u đ c tác ph m c a Tô-ma, thì nên theo h ng ng i c l i, đúng nh ý c a ngài (đ c trong L i t a c a B T ng Lu n) có nghĩa là đi t ph n trình bày trong B T ng Lu n, và khi đã n m v ng r i, thì m i tr ng c v v i "Nh ng v n đ tranh lu n" đ ào sâu h n. Và ch sau đó m i nên đ c t i nh ng chú gi i v Aristote, nh t là đ so sánh cách gi i thích c a Aristote và l p tr ng c a Tô-ma. Đ i v i các t p chú gi i khác cũng nên theo cùng m t h ng nh v y, ch ng h n nh khi g p m t ch trích đ n t các tác ph m có h th ng c a Tô-ma.

Rõ ràng là c trong các B T ng Lu n n a, cũng có m t s b n văn, hay m t s kh o lu n khó nu t xen l n v i nh ng ch d đ c h n; và cũng rõ ràng là m t s b n văn hay kh o lu n ch c n chút ít ki n th c đ chu n, trong khi nhi u ch khác l i đòi ph i chu n b k h n. Vì ở đây ta đang đ c p đ n lãnh v c th n h c, nên xin nh ng cho các nhà tri t h c th m quy n trong lãnh v c c a h ; v y ta hãy coi nh ng kh o c u th n h c nào trong B T ng Lu n có th đ c đ ng h cho nh ng ng i b t đ u đ c Tô-ma, xét theo m c đ d hi u và ch c n m t chút ít

kĩ n thuật d chu n tr c - d u v y, n u chu n b k l ng h n, ta s có kh năng hi u th u đáo h n. Tôi đ ngh nên b t đ u b ng nh ng b n v n sau, nh ng không c n đ c theo th t này :

I, 1, 1-10 (Ph n I, lu n đ 1, m c 1-10) b n ch t và nhi m v c a Th n h c.

I, 2-3 s hi n h u và b n tính c a Thiên Chúa.

I-II, 98-10 khái quát v l lu t cũ; th p gi i.

I-II, 106-108 lu t m i.

I-II, 109-114 giáo lý v n s ng và s công chính hóa.

II-II, 1-4 đ c tin.

II-II, 23-27 m n Chúa yêu ng i.

III, 46-51 cu c kh n n và s ch t c a Đ c Ki-tô.

III, 60-65 giáo lý v các bí tích, t ng quát.

Nh ng tôi cũng không th không gi i thi u nh ng b n v n mà tôi nghĩ là không nên đ c trong giai đ n đ u vì chúng s làm cho ng i m i t p s có c m t ng sách c a Tô-ma là m t cu n sách đ c đ ng b y n :

I, 4-26 Giáo lý v Thiên Chúa duy nh t (nh ng đ n m t lúc nào đó, c nh ng ng i m i b t đ u cũng nên m nh đ n đ c th I, 13 : "nh ng danh x ng" c a Thiên Chúa)

I, 27-43 Giáo lý v Chúa Ba Ngôi (nh ng có l n n tr ra I, 27-28 và I, 43)

I, 75-102 nhân lo i h c, lý thuy t v tri th c, tình tr ng nguyên s (có l n n tr ra tr I, 93 bàn v con ng i gi ng hình nh Thiên Chúa)

I-II, 6-70 hành vi nhân linh, đ m mê, t p quán, nhân đ c nói chung. (tr I-II, 61-63 v các nhân đ c tr và các nhân đ c đ i th n, và I-II, 68-70 v b y n Chúa Thánh Th n, các m i Phúc, các hoa trái c a Chúa Thánh Th n; nh ng ng i "b o ph i" không nên b qua I-II, 1-5 bàn v cùng đích c a con ng i)

I-II, 81-83 t i nguyên t (ch có th hi u n u đ c kèm v i m t t p chú gi i).

III, 1-26 Ki-tô h c (tr III, 1 và theo c m t ng chung c a nhi u ng i, cũng nên tr ra III, 2)

III, 73-83 Giáo lý v m u nhi m Thánh Th , t p trung vào s hi n đ n th t s và cách gi i thích m u nhi m Thánh Th b ng Khái ni m "bi n đ i b n th - transsubstantiatio".

N u nh ng l i cáo th trên đây l i có tác đ ng "m i chào", thì càng hay ! Chúng tôi đâu có mu n tìm ch óc phiêu l u.

II. Nh ng ch d n v cách đ c

Ta s g p nh ng ch d n đ ng đ n v th m c Ph n Th m c t i p sau đây.

1. Đ i v i nh ng ng i ch mu n "bi t s qua".

Tr c h t nên đ c m t trong nh ng ti u s v n g n hay là m t trong nh ng b c chân dung đ c n u ra trong sách này trang 82, ghi chú 5. Sau đó đ c "Thánh Tô-ma A-qui-nô" c a G.K. CHESTERTON - Paris 1935; đ c "Thánh Tô-ma A-qui-nô và th n h c" c a CHENU, và đ i v i đ i đa s đ c gi , nên đ c "Thánh Tô-ma A-qui-nô : tu sĩ Dòng Gi ng thuy t, nhà th n h c" c a M.de PAILLERET, Paris, Éd.du Cerf 1992.

2. Đ c đ c đ c m t v n li ng căn b n cho vi c nghi n c u nh ng v n đ tr ng y u.

WEISHEIPL v i cu n "Tô-ma A-qui-nô, cu c đ i, t t ng, tác ph m. Paris NXB Le Cerf 1993; và đ c có cái nhìn căn b n, h p th i, đ c Jean-Pierre TORRELL v i cu n "Ti p xúc v i Thánh Tô-ma A-qui-nô. Con ng i và s nghi p. Paris - Fribourg 1993; và CHENU, "H ng d n nghi n c u Thánh Tô-ma A-qui-nô", v n luôn là m t tác ph m mà ta c n đ i chi u th ng

xuyên.

3. Đố i v i nh ng ai thích l ch s t t ng

GILSON, "Tinh th n Tri t h c th i Trung c "; CHENU, m c t "Kinh vi n - Scolastique - trong b Bách Khoa t đi n Đ c Tin - Encyclopédie de la foi.

4. Đố i v i nh ng ai quan tâm đ n Tri t h c

GILSON v i cu n "Tinh th n Tri t h c th i trung c " và cu n "H c thuy t Tô-ma".

A.D.SERTILLANGES, "Đ n vào Tri t h c c a Thánh Tô-ma A-qui-nô", v n còn là tác ph m nên đ c.

N u ta đ c thêm đ c nh ng "Ti u lu n" tri t h c c a PIEPER bàn v Tô-ma, thì ta có th t tin là mình đ s c đ đ ng t i nh ng nh ng "món ăn" khó nu t h n, ch ng h n tác ph m h p tuy n do KLUXEN xu t b n : "Thánh Tô-ma A-qui-nô, nhà th n h c c a Dòng Thuy t Giáo"; t p nghiên c u c a KLUXEN "Luân lý Tri t h c theo Tô-ma A-qui-nô", cu n này r t quan tr ng đ đào sâu m i t ng quan gi a Tri t h c và Th n h c; t p đ n, tùy tr ng tâm nghiên c u, ta s tìm ch n trong các tài li u và Th m c do BERNATH s u t p thành b "Tô-ma A-qui-nô II", thêm vào đó, có th k đ n : Anita WOHLMAN v i cu n "Tô-ma A-qui-nô và Maimonide. Paris 1988.

5. Đố i v i nh ng ng i quan tâm đ n Th n h c.

Nh chúng tôi đã vi t trong L i T a, cu n sách này, hi n nay không có m t tác ph m trình bày toàn b n n Th n h c c a Tô-ma. Cu n sách c a J.P. TORRELL "Ti p xúc v i Thánh Tô-ma A-qui-nô" đã bù đ p đ c ph n nào cho s thi u sót này. Tùy theo nh ng v n đ ta quan tâm, ta s ph i nh t i nh ng t p chú gi i và nh ng bài nghiên c u đ c lo i hi n có. Tôi s không cho ý ki n v vi c này, vì nh ng ch đ n th m c có trong sách này, v t ng v n đ , đã đ ngh v i chúng ta nên ch n đ c nh ng sách nào. B "Th n h c Khai tâm (Initiation théologique) cũng r t đáng đ c. Đó v n còn là m t b sách lý thú xét đ i i khía c nh nó đ c xem nh m t "đ n nh p vào khoa Th n h c" m t th i đi m mà, trong đ a h t th n h c, ng i ta chuy n t "h c thuy t Tô-ma" sang vi c khám phá tích c v m t Tô-ma l ch s , và đáng m ng là nó giúp th y rõ m i liên h gi a ti n trình nghiên c u v Tô-ma và hi n tình lúc y c a nh ng tìm tòi v Tô-ma.

6. Đố i v i nh ng ai quan tâm t i nh ng v n đ Th n h c đ i tho i và phong trào Đ i K t.

Trong sách này, khi đ ng t i t ng tr ng h p c th , chúng tôi cũng đã nêu ra nh ng tác ph m quan tr ng nh t đ c xu t b n trong th i gian g n đây, liên quan t i nh ng cu c th o lu n v Tô-ma trong th n h c đ i tho i. Dù sao, các đ c gi Tin lành không thích Tô-ma, cũng nh các đ c gi Công giáo còn xa l v i Tô-ma, cũng nên đ c KUHN trong cu n "Via Caritatis - Con đ ng đ c Ái". M t khác, cu n sách này đ c coi là m t ki t tác ch tác gi đã dùng m t cách th c v a gi n d l i v a xác đáng đ trình bày và nh n đ nh v m t khía c nh trong giáo hu n c a Thánh Tô-ma, m t giáo hu n t căn b n, h t s c ph c t p; đ ng th i cũng cho ta thoáng th y tr ng tâm c a nh ng suy t theo phong cách Tin lành.

Sau tác ph m c a KUHN, cũng xin đ ngh đ c tác ph m c a VORSTER, "Das Freiheitsverständnis" đ c vi t theo cùng m t tinh th n nh v y, nh ng khó đ c h n m t chút.

Sau đó, đ th y rõ nét t ng ph n, nên đ c nh ng bài nghiên c u liên quan t i Tô-ma do EBELING vi t trong b Wort und Glaube II cũng nh nh ng ph n khai tri n v ch đ Tô-ma trong nh ng bài nghiên c u đ ng trong b Wort und Glaube III và trong b Luther studien II,1 II,2 và III; cũng nên đ c bài nghiên c u c a BAUR, "Fragen eines evangelischen Theologen an Tô-ma von Aquin" đ ng trong "Thomas von Aquin" NXB OEING-HANHOFF trang 161-174.

Trong n l c đóng góp c a hai tác gi Otto Hermann PESCH và Wilfried JOEST vào năm 1970, v v n đ Thiên Chúa, ta s g p th y ó m t th "hình ch p ch p nháng" v cu c tranh lu n

Đĩa Kät xoay quanh Thánh Tô-ma, với mặt luận đề thực sự trở nên yäu.

Đóng góp của hai tác giả này là hai bài khảo cứu điển hình này :

- Wilfried JOEST, "Zur Frage der Gottesanschauung bei Luther und Thomas von Aquino",
Luther, 1970, 26-39.

- Otto Hermann PESCH, "Die Frage nach Gott bei Thomas von Aquino und Martin Luther",
Luther, 1970, 1-29.